

Barszcz Sosnowskiego – działania edukacyjne wśród uczniów i studentów

Hogweed warning action for students and pupils

Adam Gawryluk*, Mariusz Kulik, Teresa Wyłupek, Helena Ćwintal, Małgorzata Haliniarz, Sylwia Andruszczak, Piotr Kraska, Dorota Gawęda, Ewa Kwiecińska-Poppe, Mirosława Chwil, Anna Rysiak, Agnieszka Hanaka, Helena Ćwintal

* Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Barszcz Sosnowskiego – zagrożenie dla ludzi i przyrody

Zagrożenie dla zdrowia

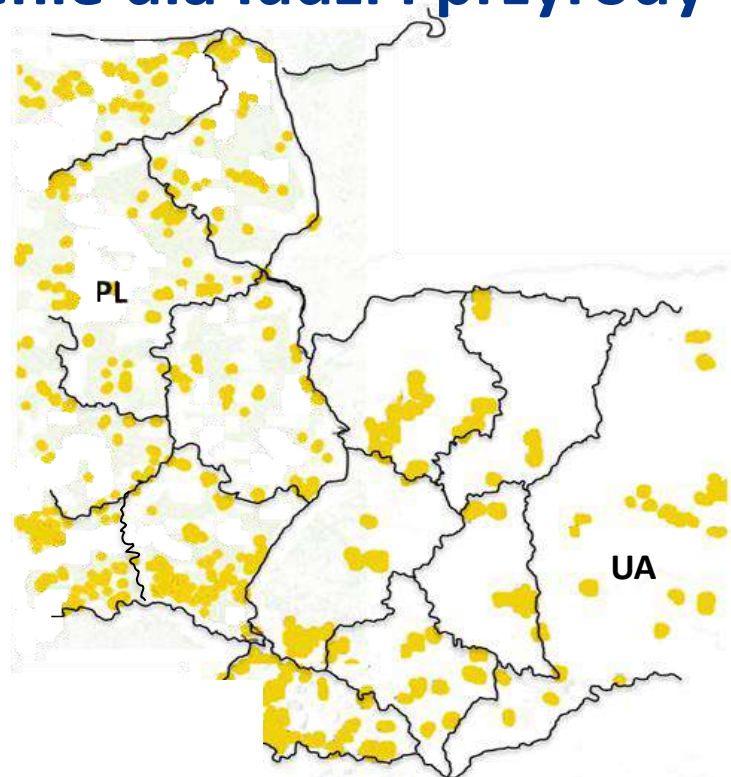
Powoduje toksyczne poparzenia skóry, reakcje alergiczne i fototoksyczne.

Problem ekologiczny

Obecność barszczu w Polsce i na Ukrainie zagraża bioróżnorodności.

Edukacja i profilaktyka

Klucz do ograniczania skutków inwazji

- Mirek et al. (2020) — Vascular plants of Poland. An annotated checklist. Rośliny naczyniowe Polski. Adnotowany wykaz gatunków.
- Goncharenko I., Koniakin S., Leshcheniuk O. Giant hogweeds (*Heracleum mantegazzianum* and *H. sosnowskyi*) in Ukraine: distribution, ecological and coenotical features // Folia Oecologica. 2024. Vol. 51 (1). P. 93–107.

Dlaczego edukacja jest konieczna?

- Niska świadomość zagrożenia
- Niedostateczna wiedza o skutkach zdrowotnych
- Źródła informacji – wciąż niewystarczające
- Edukacja to inwestycja w bezpieczeństwo

Wiedza Polaków na temat Barszczu Sosnowskiego

Raport TNS Polska dla

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

Wiedza Polaków na temat Barszczu
Sosnowskiego

© TNS Sierpień 2015

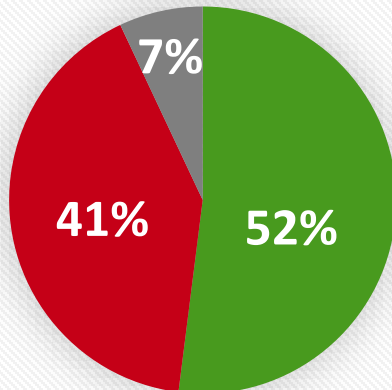

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

Wyniki raportu Wiedza Polaków na temat Barszczu Sosnowskiego z 2015 roku

Niska świadomość zagrożenia

Czy wie Pan(i) jak wygląda
Barszcz Sosnowskiego?

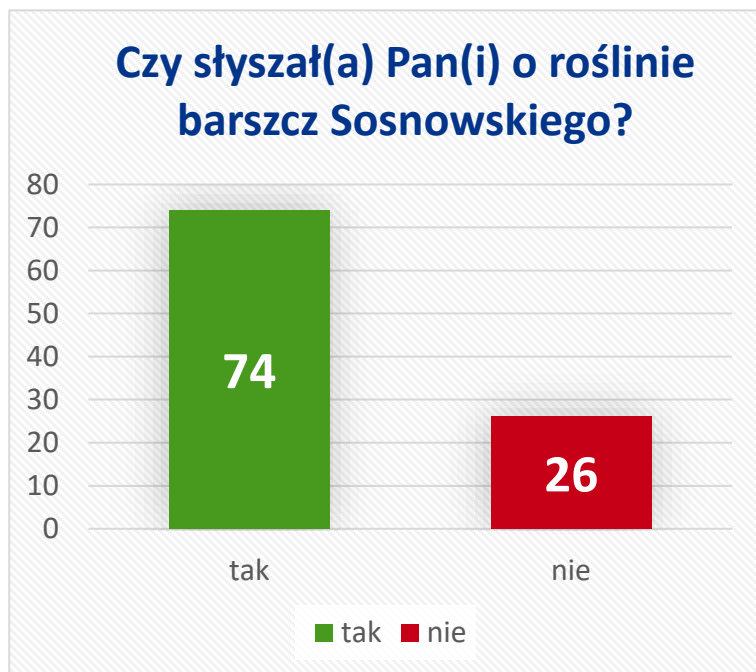

■ tak ■ nie ■ nie wiem

- Ponad 40% Polaków nie rozpoznaje Barszczu Sosnowskiego.
- Osoby młode (15-29 lat) rzadziej niż starsi rozpoznaje tę roślinę
- Co dwunasty Polak, który zadeklarował na podstawie zdjęcia, że widział barszcz Sosnowskiego, nie zna tej rośliny pod jej właściwą nazwą.

Wyniki raportu Wiedza Polaków na temat Barszczu Sosnowskiego z 2015 roku

Niska świadomość zagrożenia

- 74% Polaków słyszało o barszczu Sosnowskiego
- Młodszy respondenci (15–29 lat) oraz osoby z wykształceniem podstawowym rzadziej słyszeły o barszczu.
- 47% osób, które nigdy nie widziały barszczu, również nie słyszało o nim – to ok. 19% wszystkich ankietowanych.

Wyniki raportu Wiedza Polaków na temat Barszczu Sosnowskiego z 2015 roku

Niska świadomość zagrożenia

Jak Pan(i) myśli, dla kogo barszcz
Sosnowskiego stanowi zagrożenie?

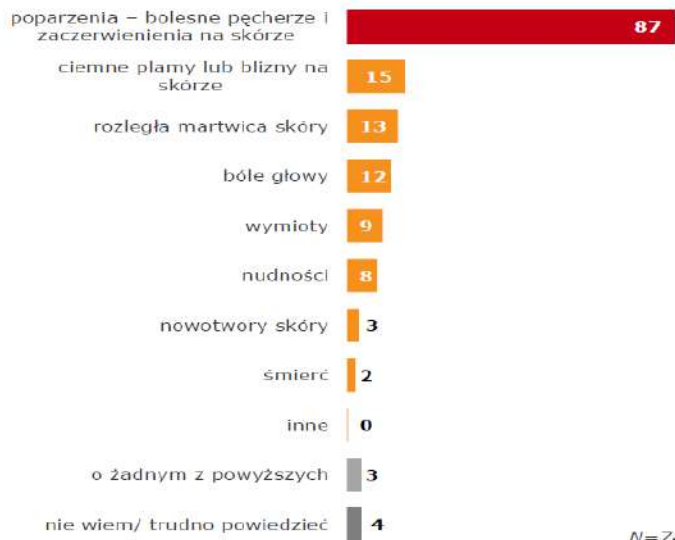

- **71% badanych** uważa, że barszcz Sosnowskiego stanowi **zagrożenie zarówno dla ludzi, jak i dla zwierząt**.
- **23%** sądzi, że roślina jest **niebezpieczna tylko dla człowieka**.
- **1%** – sądzi, że roślina jest **niebezpieczna tylko dla zwierząt**.
- **4% respondentów** nie ma zdania

Wyniki raportu Wiedza Polaków na temat Barszczu Sosnowskiego z 2015 roku

Wiedza o skutkach kontaktu z rośliną

O jakich zagrożeniach związanych z barszczem Sosnowskiego Pan(i) słyszał(a)?

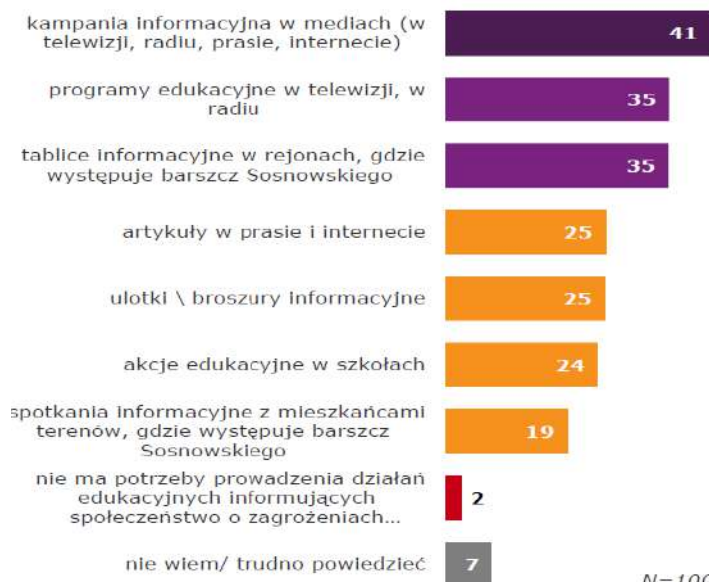
N=749

- 87% osób, które słyszały o barszczu Sosnowskiego, wie, że może on powodować poparzenia.
- dominujące: poparzenia, pęcherze i zaczerwienienia skóry
- Rzadziej wymieniane skutki:
 - ciemne plamy lub blizny – 15%
 - martwica skóry – 13%
 - bóle głowy – 12%
 - wymioty – 9%
 - nudności – 8%

Wyniki raportu Wiedza Polaków na temat Barszczu Sosnowskiego z 2015 roku

Źródła informacji – wciąż niewystarczające

Najczęściej wskazywane formy przekazu

N=1009

Najczęściej wskazywane formy przekazu:

- Kampanie informacyjne w mediach (TV, radio, prasa, internet) – 41%
- Programy edukacyjne w telewizji i radiu – 35%
- Tablice ostrzegawcze w miejscach występowania rośliny – 35%

Inne popularne propozycje

- Artykuły w prasie i internecie – 25%
- Ulotki / broszury informacyjne – 25%
- Akcje edukacyjne w szkołach – 24%
- Spotkania informacyjne z mieszkańcami zagrożonych terenów – 19%

Cele działań edukacyjnych

- Podniesienie świadomości ekologicznej wśród uczniów szkół podstawowych, średnich i studentów.
- Rozpoznawanie barszczu Sosnowskiego i innych gatunków inwazyjnych.
- Promowanie zasad bezpiecznego zachowania w środowisku naturalnym.
- Wzmocnienie współpracy między szkołami i uczelniami w Polsce i na Ukrainie.

Edukacja w ochronie bioróżnorodności

Cel działań edukacyjnych:

- Integralna część strategii ochrony bioróżnorodności
- Podnoszenie świadomości ekologicznej młodego pokolenia

Korzyści:

- Zwiększenie skuteczności przyszłych działań ochronnych
- Minimalizacja ryzyka rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych

Połączenie działań:

- Badania terenowe
- Analizy biochemiczne
- Działania praktyczne

Efekt:

- Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego zarządzania środowiskiem
- Wsparcie regionów przygranicznych Polski i Ukrainy

Zasięg terytorialny działań edukacyjnych

Na terytorium Ukrainy

Projekt obejmuje **9 hromad** położonych
w **3 rejonach obwodu lwowskiego**:

- **Rejon Stryjski**: Koziova, Skole, Sławskie
- **Rejon Samborski**: Borynia, Stary Sambir, Strilky,
Turka, Chyrów
- **Rejon Drohobycki**: Schidnycia

Na terytorium Polski

Projekt obejmuje **30 gmin położonych w 3 województwach**:

- **Lubelskie**: Tyszowce, Bełżec, Jarczów, Krynice, Lubycza Królewska, Łaszczów, Rachanie, Susiec, Tarnawatka, Telatyn, Tomaszów Lubelski, Ulhówek, Dołhobyczów, Horodło, Hrubieszów, Mircze, Trzeszczany, Uchanie, Werbkowice, Zamość, Łabunie, Miączyn, Końskowola, Lublin, Fajstławice
- **Podkarpackie**: Ustrzyki Dolne, Bircza, Bukowsko
- **Podlaskie**: Piątnica, Rutki

Współpraca transgraniczna w ramach ochrony różnorodności
biologicznej i przeciwdziałania ekspansji barszczu Sosnowskiego

Grupy docelowe (300 osób)

- **Uczniowie szkół podstawowych**
nauka podstawowa, rozpoznanie i unikanie

- **Uczniowie szkół średnich**
wiedza rozszerzona, pierwsza pomoc,
profilaktyka

- **Studenci**
zastosowanie wiedzy w praktyce terenowej

- **Opiekunowie**– przekazywanie i wzmacnianie wiedzy

Forma szkoleń

Warsztaty

zapoznanie uczestników z:

- **zagrożenia,**
- **metody identyfikacji populacji,**
- **zasady bezpiecznego postępowania** oraz strategie kontroli

Zajęcia terenowe:

- obserwacja rzeczywistych populacji,
- Rozpoznawanie i raportowanie występowania roślin

- Obsługa aplikacji **Survey123**

20 wydarzeń dla 300 osób

Metody szkoleń

- **Prezentacje multimedialne** (np. w formie krótkich wykładów)

- **Pokazy zdjęć i filmów** z rozpoznawania rośliny

- **Praktyczne zajęcia w terenie** – nauka identyfikacji z bezpiecznej odległości

- **Materiały informacyjne** (ulotki, plakaty, komunikaty online)

- Krótkie **testy wiedzy / quizy**

Oczekiwane efekty

Podsumowanie

- Szkolenia zwiększą świadomość ekologiczną młodzieży i mieszkańców.
- Projekt wzmocni współpracę transgraniczną Polski i Ukrainy w ochronie środowiska.
- Edukacja i profilaktyka to skuteczne narzędzia w ograniczaniu gatunków inwazyjnych.
- Działania edukacyjne w regionie przyczynią się do zrównoważonego zarządzania przyrodą i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

Interreg

Współfinansowany
przez Unię Europejską

NEXT Polska – Ukraina

ZeroHeracleum

Dziękuję za uwagę

Projekt „Zero Heracleum”

Protecting the biodiversity of cross-border territories of Ukraine and Poland from
invasive hogweed populations

adam.gawryluk@up.edu.pl

